

Előszó	7
ELSŐ FEJEZET	
Meg kell ölni Raszputyint!	11
MÁSODIK FEJEZET	
A Téli Palota elfoglalása	30
HARMADIK FEJEZET	
Bűntény az Ipatyev-házban	48
NEGYEDIK FEJEZET	
Trockij, a veszett kutya	68
ÖTÖDIK FEJEZET	
Hitler és Sztálin megdöbbenő szövetsége	86
HATODIK FEJEZET	
Katyń, az évszázad hazugsága	106
HETEDIK FEJEZET	
De Gaulle a Kremlben	124
NYOLCADIK FEJEZET	
Egy zsarnok gyászos halála	147
KILENCEDIK FEJEZET	
Egy Kravcsenko nevű szökevény	164
TIZEDIK FEJEZET	
Sztálin második halála	181
TIZENEGYEDIK FEJEZET	
Hruscsov bukása	197

TIZENKETTEDIK FEJEZET

Ki volt valójában Jurij Andropov? 216

TIZENHARMADIK FEJEZET

„Farewell nem válaszol” 234

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

Az utolsó puccs 254

TIZENÖTÖDIK FEJEZET

Miterrand megdöbentő melléfogása 274

TIZENHATODIK FEJEZET

Honnan került elő Vlagyimir Putyin? 293

TIZENHETEDIK FEJEZET

Az értelmetlen ukrajnai háború 311

Válogatott magyar nyelvű irodalom 333

Jegyzetek 335

Névmutató 341

Előszó

Raszputyintól Putyinig

„Oroszország egy titkok övezte rejtélybe burkolt talány?”

(Churchill)

Valamivel több mint száz évvel ezelőtt, 1917-ben került sor az új idők egyik legfontosabb eseményére, az Októberi Forradalomra. A pétervári Téli Palota elfoglalásával a bolsevikok megadták a heves szenvedélyekben, erőszakban, szenvedésekben, bátor tettekben, örültségekben, jajszavakban, hazugságokban és könnyekben bővelkedő következő száz év alaphangját. Máig sem sikerült választ adni arra a kérdésre, hogyan sikerült egy maroknyi – Lenin kifejezésével – „hivatásos forradalmárnak” néhány óra leforgása alatt a hatalmába kerítenie a cár lemondása nyomán megrázkódtatott és a végeérhetetlen háborúban egyensúlyát veszített birodalmat.

A náciizmushoz és a fasizmushoz hasonlóan a kommunizmus is az első világméretű konfliktus füstölgő romjain keletkezett, de amazoknál jóval hosszabb időn át maradt fenn, és a szó szoros értelmében bejárta a földgolyót. Ez azzal magyarázható, hogy egy doktrínára, a marxizmusra, és egy mintára, a Francia Forradalomra támaszkodott, aminek köszönhetően nagyobb eredményeket könyvelhetett el, mint a faji vagy nemzeti alapú ideológiák. De elsősorban annak, hogy óriási reményeket táplált: egy jobb földi élet reményét, „a kizsákmányoltaknak a kizsákmányolók” fölött aratott győzelmének reményét, egy olyan jövő reményét, ahol mindenki szükségletei és képességei szerint élhet...

Ez a balga remény Oroszország északi részén, 1917-ben szök-
kent szárba. Az európai nemzeteket a Dardanellák hosszú ost-
roma és a második – több hónapos – aisne-i csata nyomán hatal-
mába kerítő reménytelenségre ezzel adtak erőteljes és hangzatos
választ a kirívóan igazságtalan birodalmi diktatúrát megdöntő
és egy osztály nélküli társadalmat felépíteni szándékozó „prole-
tárok”. Mit számított, hogy a Keletet elborító fény káprázat volt-e
vagy izzó parázs: az volt a fontos, hogy valami új tűnt föl a Ke-
leten! Évek, sőt évtizedek kellettek azután ahhoz, hogy részleges
és egyoldalú híradásokból nem kevés nehézség árán felszínre
kerüljön az igazság a kommunizmus hazájáról, melyet egykori
dicsőítője, Ante Čiliga nemrégiben „a nagy hazugság birodal-
mának” nevezett.

Valóban, Szovjet-Oroszország története Raszputyintól Putyi-
nig mindenekelőtt hazugságok, rejtélyek, szemfényvesztések, el-
hallgatások, vallomások, felfedezések és titkok sorozata, melyből
többé-kevésbé romantikus, regényes vagy félelmetes személyisé-
gek alakja válik ki. Szerepüket illetően a történészek továbbra is
vizsgálódnak és vitatkoznak egymással, miközben megkísérlik
elválasztani egymástól az igazat a hamistól.

Ily módon a Szovjetunió történelme nem hasonlítható sem
Anglia, sem Itália, sem Spanyolország történelméhez. A Kreml
vörös téglából épült védőfalai mögött még mindig – és még so-
káig – elhallgatott, alig ismert vagy alapjában meghamisított té-
nyek rejlenek, kutatók, történészek, diplomaták, újságírók, és
a legújabb kori történelem iránt érdeklődők nagy öröme. Ho-
gyan halt meg Raszputyin, II. Miklós, Trockij, vagy maga Sztá-
lin? Hogyan történhetett meg a katyíni vérengzés, hogyan jö-
hetett létre a német–szovjet paktum, hogyan következhetett be
a Gorbacsov elleni puccs? Hogyan bukkant elő a névtelenségből
a disszidens Kravcsenko, Jurij Andropov, vagy maga Vlagyimir

Putyin? S utóbbi vajon miért szánta el magát 2022 februárjában a kockázatos ukrajnai háborúra?

A könyv természetesen nem törekszik arra, hogy fényt derítsen mindazokra a bűnökre, összeesküvésekre és gátlástalan cselvetésekre, amelyek a szovjet kommunizmus történetét a cári rendszer bukásától napjainkig kísérték. Pusztán igyekszik felvázolni – a történelmi igazsághoz szorosan ragaszkodva és gondos vizsgálódások nyomán – a legemblematikusabb epizódjait ennek a döbbenetes politikai, ideológiai, társadalmi és kulturális ságnak, amely, ha jól megnézzük, még korántsem ért véget.

A szerző szilárd alapokról kiindulva vágott bele ebbe a vállalkozásba. A Szovjetunióra és a kelet-európai országokra szakosodott újságíróként¹ tudósított a kommunizmus európai összeomlásáról, a berlini fal lerombolásáról, a francia–szovjet kapcsolatok alakulásáról és a marxista–leninista birodalom bukásáról. Gyakran megfordult a Kreml folyosóin ebben a mozgalmas időszakban, s orosz nyelvtudásának köszönhetően a szovjet történelem alapos ismeretére, bőséges dokumentációs anyagra és értékes ismeretekre tett szert moszkvai forrásaival, valamint a diplomáciai körökkel való érintkezése során.

A jelen eseményei fájdalmas aktualitást adnak a Szovjetunió történelmében való elmerülésnek. Vlagyimir Putyin Oroszországa számos tekintetben magán viseli embertelen, ugyanakkor grandiózus szovjet múltjának jegyeit, s kétségtelen nosztalgiát érez letűnt hatalma és az őt egykor övező tekintély iránt, mely előtt a világ többi országa akarva vagy akaratlanul meghajolt. Mivel magyarázható, hogy ebben a nyugati gondolkodás előtt zárva maradó hatalmas országban oly sok híve akad a sztálinizmus visszatérésének?

Az elmúlt nagyság jelképe a Kreml, ez a Moszkva folyó fölé tornyosuló lenyűgöző fellegrvár² áthághatatlan falaival, titokza-

tos palotáival, csodálatos templomaival és lőrészekkel csipkézett falú tornyaival, melyek közül a legfelségesebb a Vörös térre néz. Árnyak színpadja, ahol Lenin, Trockij, Sztálin és más, kevésbé ismert, de szintén félelmetes szereplők kísértetei kóborolnak. A hatalomgyakorlás központja, mely még távolról sem fedte föl minden titkát.